B HO METEH b СПЕЦІНЛЬНИЙ

тормах і вопретраційнях габорах персканні срадіня закота за Тесі Так само, як очі мізкайній жарах Такіх братів і сустер, амучених ва комурастичній катораї, тосумені на Тесії Ім Ти праспачні маттії Ім Ти каляск, ілука на Захід, туката Праван й Волі для пях, для обездолених окупатом рабутникті і селян, — ім Ти каляся в полосеті то селян, — ім Ти каляся в полосеті то селяні. Ти илимся в пірвості до останнього

Ч. 19, серпень-вересень 1957 р

🟿 ОРГАН СПЕЦІЯЛЬНОЇ КОМІСІЇ ПРИ ЦК УРДП

На сороновому році будівництва комунізму стало ясно навіть самим вождям КПСС, що мосновський соціялізм та марксизм-ленінізм це таке прокляття, такий ненависний I несприйнятливий норок, що його треба заганяти в людські душі тільки з маслом. Але не полізе цей комуністичний корок і з маслом!

АХІНЕЯ З МАСЛОМ

вістючної московської імперії!

тюрми й не мамагатися від неї визво- соціялізм та марксизм-ленінізм. литися «Кусочок масліца» — це виявлястославный «марксизм-ленінізм».

ще стримувати маси соастських рабів кожної людини в тій країні «побудова- муністичному «раю». ного соціялізму». Це була вічна недосвоею облудністю й цинізмом вислів кладуть до мишоловки. Сталіна — «жіть стало лучше, жіть Наївним советським майстрам «під- тюрму, як советський "рай",

дня сорожової річниці Бо це обіцянка, яку можна виконати. Прищо ВЖЕ «жіть стало лучше й весе-

сизи-ленія зм не лізе в голову трудяна сороковому році «октября»! І виходить, що він і не ліз у голову неі сорок

Цей крик Хрущова, що соціялізм не пізе в голову без масла, стосустьен, найперше громадян СССР, які вже со- наглядністю, що комунізм і масло -

Отоже в виявылося, що на сороковому твердолобим, — безперечно стосується пих трудящих і тільки їх. Бо у вільносъкого раго, щоб зискати до нього таки му світі, по цей бік залізної заслони, не вати, а його наслідки ницити вогнем свытатії трудящех, треба, підмазувати тільки якийсь там мізерний хрущов і кров'ю. Когунізм маслом! Чи кусочком масліця, як залвиз сам Микита Сергійович курущов у Чехо-Словаччині. Ну хіба не трудящого, якщо 6 він хотів іх прилиесъмовите відкриття! И хіба не приго- бати. Якщо трудящой мас змогу прилпомпуюче признания самого наибіль- бати автомацияну, і придбас, то це ни хрущови міко ви й інші за сорок чого репрезентинго и верховода кому- трохи більше авіж кілька центаєрів років свого орудування народніми ма-«масліца», а купувати масло тут можна сами и народнім господарством. скільки завгодно, коли завгодно й кото «рако», виходить, були такими щас- му завгодно, і без жадних карток, без ним до хирявої, ялової корови, з якої ливным, що «кусочок масліца» став не- жадних «стахановських» привілеїв, і трудно здобути масла. досяжною мрісю і ним («кусочком мас- без жадного «примусового асортимен- Щоб масло здобути діца») можна спокущати комуністич- ту» вроді марксизму-ленінізму. Так що мові не бути. них рабів триматися того «разо» й усісі на Заході вікого не можна спокусити севетської комуністичної системи, й не «кусочком масліца», щоб при тій нагобунтуватися, триматися своет страшної ді пропхати в його голову московський потіху цілому світеві.

Отже вираз «твердолобі» стосусться еться (на сороковому році «соціялістич- трудящих СОСР. Спокусити «масліцом» вої революції) найбільша сила, що — на це можна розраховувати тільки може вритувати атракцизність комуні- там, в «таборі соціялізму», де після состичної ідеї та втримати при житті до- рокрічного будування комунізму «кусочок масліца» лишається недосяжною I це правда. Нам, що знають совст- мрісю, й за який можна просити найську дійсність дуже зблизька, зрозумі- дорожчу ціну, аж до резигнації з людтичного курсу московських заправил. А вже вимагати допущення соціял-коза що інше, як за мізерні, наймізерратувати комуністичну систему, можна ністична одігархія вербувала собі ввесь більше, як за такия час у минулих міwac, sel copos posis esore lenysands, від бунту. Бо — протягом усіх сорока ріжних ходуїв, вішателів, тюремників, років існування совстського «побудова- прислужників, орденоносних кадильниного соціялізму трудящі «масліца» не ків, скоморохів і барабанциків. Бо «кумали, це була велика проблема для сочек масліца» — він усесильний у ко-

I не выпадково, що навіть по відно- ну" з Мюнхеву. сяжна мрія щасливих будівників совет- шенню до нас, емігрантів, щоби замачи вдасться. Бо слова «великого» Ста- ца»! Хто не пригадує поеми в найперлінового наступника, це ще тільки сло- шому числі «За возвращеніє», де нас ва, общинка. А ще її ж треба здійсни- заманювано шматочком «сальца». Та- були по кілька разів карані за криміти! Це такі слова, як і знаменитий ким точнісінько шматочком, як ото нальні злочнин.

маслювання навіть і в голову не спа-Від прох хрущовських слів про «мас- дес, які вони сміцыі. Але — вони виліно трудящим, правда, стало «веле- ходять з сороклітнього комуністичного лес», але ще не стало «лучше». А «ве- досвіду свого і, очевидно, їхній досвід селсе» стало тому, що це ж не що ін- каже, що нічого не може бути привабше, як признания вождя московського дивішого для підсоветського громадякомунізму, вождя КПСС, що вона нина, як тільки кусочок масліца» чи (КПСС) мучила сорок років своїх тру- сальца». Тож вони смішні тільки для дящих без масла, та и без хліба, — і це нас і для вільного світу. Самі ж вони признання веселить трудящих. Бо вер- своеї смішноти, своеї жалюгідности не ківка КПСС оплинилася в ролі унтер- розуміють. Не розуміє й Микита Серофіцерської вдови, що перед лицем гійович Хрущов. І тому видав такий усього світу таким признанням сама кричущий документ своєї смішноти й себе висікла! Це перша причина до ве- жалюгідности, та смішноти й жалюгідселости. А друга — обіцянка все таки ности всієї советської системи, і всього приваблива, ану ж справді трудяцці стого «марсизму-ленінізму», виголояку ліца». На сороковому році!

Але ми вгорі сказали, що на успіх наймні це не бундючне ствердження, цього підмаслювання можна розраховувати тільки в СССР, перед вічно гоисс., як то той самий Хрущов провоз- лодними трудящими московського коглашав раніше разом із Сталіном. Вож муністичного «раю». Мусимо уточнити: після такого ствердження про «жіть можна розраховувати. Тобто Микита стало лучние», всі піляхи до «масліца» Сергійович може розраховувати. А чобуло відтято. Як ти попросиці «кусо- му ж ні, — вільному воля, спасенному чок масліца» (маленький «косочок мас- рай... Розраховуй, Микито Сергійовиліцая), коли жити вже стало «лучше й чу! А от чи з того щось вийде, чи не прорахусися, — це інша справа. Во, I pre одна причина до веселого на- мабуть, як не поліз марксизм-ленінізм, строю трудящих, — це признавня са- отой сталінсько-хрущовський «соціямого Микити Сергійовича Хрущова про лізме, у голови й дущі трудящих за соте, що без «масліца» соціялізм і марк- рок років, то не полізе він і на сорок першому. Як ти його не підмаслюй. Та вим. Ну, не лізе, коч ти кричи. І не и щоб підмаслити, треба мати чим. Тут таким собі «кусочком» не відпекаспіся.

I отут якраз і е найосмішуюча сторона справи. Мало пообіцяти, треба змогти, треба здійснити. А здійснити якраз советській системі цієї обіцянки безперечно, насамперед щасливих гро- и не дано, без того щоб не завалити издян СССР, та й трудящих країн саму себе, щоб не зректися своїх принт. зв. «народньої демократії», чи пак цвице і своєї основи основ. Во сорок країн «соціалістичного табору». І це не років існування комуністичної московкого іншого, як цих таки трудящих, а ської системи довели з найбільшого рок років будують соціялізм, Хрущов де речі не сумістимі. Якщо е комунізм вазвав «твердолобими». Це за те, що — то немае масла. Якщо буде масло воки вперто не сприймають москов- то не буде комунізму. Бо, діставши ського соціял-комунізму та марксизму- масно, людина дістане й можливість більше думати, й снагу діяги. И ось фраза Хрущова про те, що коли під- головно саме через оце останне, совстмазати соціялізы та марксизм «маслі- ські комуністичні заправили не давали

ним лише в теорії. Це палежить до арсеналу комуністичних засобів утриму-вання імперії в пілості. Во в часи т. зв. НЕПу большевики спробували були дати людим масло (1 клю також), і комунізм почав летіги в прірву, аж боль-шевики мусіли негайно НЕП ліквіду-

Ціле бо те господарство стало подіб-

Шоб масло здобути — треба комуніз-

Це сдина рада.

А не розводити масляну ахінею, на

У вільний світ

90 польських туристів, що цими днями прабули на пароплаві "Батори" до Копенгагену, попросили в данського уряду права політичного притулку.

Хвиля втікачів з за залізної заслони ла вся «геніяльність» цього нового так- ських прав і свободи, і з своєї чести. зростає. Лише за останній тиждень, з 19. по 24. серпня в західньому Берліні за-Iменно, тільки ще «кусочком масліца», мунізму в душі — то напевно. Вож не ресструвалося 6500 утікачів з советської зони Німеччини. Тепер кожного вати комуністичні прапори, можна ще ніші грами «масліца» московська кому- твжня втікає на Захід понад 1 000 осіб

"Цінна знахідка" Міхайлову

Советський репатріятор Міхайлов має чергову нагоду оголосити про "масовий поворот советських громадяя на "роді-

З семи росіяя вебезпечної банда граських комуністичних «пірамід». Отже, нювати нас на «родіну», советські лю- біжників Максімова, двими яким німецьтільки цією мрією, здійсненням її, мож- долови вжили подібної приваби. Вони кий суд оголосив вироки від 4-х до 7-ми на ще рятувати справу. Можна... Але почали вабити нас шматочком «саль- років ув'язнення в каторжній тюрмі, чотари эголосились повернутись до ССС Р.

Всі вони — злочинці-рецидивісти, вже

Решта засуджених воліють каторжну

"Москва фестивальная" — очима чужиния тів би дати вам те й те... — «Хотів би,

Китайський садівник

«Хай розцвітають сто квіток, хай розвиваються сто думок...», щоб було що стинати!

A. POMAIIKO

«ФЕСТИВАЛЬНІ ПАКУНКИ» І... ДІ ТИ-ЖЕБРАКИ — «ФЕСТИВАЛЬНІ» ні. Росія вже не та, — казав я, — Ро-ЗЛОДІЇ—«ФЕСТИВАЛЬНІ» ПЕРЕКЛА ДАЧІ — «ФЕСТИВАЛЬНІ ЗУСТРІЧІ» сії нема, отже ви, поляки, можете дру-— подарунки і підсумки

ському фестивалі молоді та студентів нагода повправлятися. і оце, по дорозі додому, зупинився в — Англійський уряд не робив вам Мюнкені.

му реверсі піджака в нашого гости помічаємо три значки: «родехідньонімецький фестивальний значок шенням ФДІ (Фрас Дойче Югенд») та ще

заарештують за ношення і реклимування комуністичних «емолем»?

— В мене у валізках таких «емблем» на цілі груди. Й от, уявіть собі, ніхто не те що не заарештовує «орденоносия», а навіть уваги не звертає на мої трофеї з Москви, — смісться Томмі Джонсон. — Ніхто не цікавиться значками, хоч бери та сам набивайся людям з розповідями про фестиваль.

Ми «потішаемо» співбесідника: якщо вільний світ мало цікавиться советськими пропагандивними видовищами, це, власне, добрий знак. А от с в Мюнхені українська газета Ми ще повернемось!»; її читають не тільки емігранти, не тільки людолови-репатріятори Міхайловського комітету, а й дехто на батьківшині... Чи не був би містер Джонсон такий ласкавий поділитися 3 нациями читачами своїми враженнями з фестивалю?

Томмі погоджується.

в дорозі: Розмови про польський жовтень

3 чого почати? Почнемо хронологічно. - Скажіть, будь ласка, — запитуємо, - ик ви потрапили на фестиваль? Дуже просто, — каже співбесід-

ся на радіостанції «Визволення». Томмі що хочу взяти участь, одержав візу і ран завдала нам «Росія — СССР» — студент одного з англійських уні- поїхав. Мусите знати: я вивчаю росій- Мав я також у «НДР» зустрічі з «ефверситетів. Він брав участь у москов- ську мову, і для мене це була добра дейотами».

ніяких перешкод?

— Ніяких. Ні мені, ні будь-кому ін- ській території? шому з 1700 членів нашої делегації. ной», піонерський — «Всегда готов!», Правда, в зв'язку з советським приду- ленням. Маси народу інпли подивитися Угорцині самі молодіжні організації ж атмосфера була сердечною. Особвідмовилися послати офіційних пред- ливо запам'яталася зустріч в Орші. Не боїтеся, — жартуємо, — що вас ставників. Так що більшість людей по- Тисячі облягали поїзд. Підносили квііхала на фестиваль приватним поряд- ти, дарували поштівки і значки, тиснуком. І тільки 30% представників кому- ли руки. Стояв несамовитий гамір. Граністичної молоді їхали як офіційні де- ди оркестри. В цей час начальник стан-

- Як вам їхалося?

— Іхали ми через Східню Німеччину, Польшу та Білорусь. Всюди були бучні зустрічі і проводи. В дорозі харчувалися, — якщо це вас цікавить, — спеціпльними фестивальними пакунками: ковбаса, сир, кекси, вафлі, яйця, свіжі помідори, яблука і цукерки. Всього було так багато, що коли ми в Польщі одержади нові пакунки, то довелося роздавати старі, ехідиьонімецькі, польському населенню. Діти кидалися на цукерки, чоловіки просили цигарок...

Ми запитуємо співбесідника, чи мав він нагоду розмовляти з населенням У Східній Німеччині і Польщі на політичні теми.

відає. — В Польщі мене цікавило най- ось советська преса пише, що угорські Провадив навіть дискусії, — відпобільше питання, як ставиться молодь до здобутків польського жовтня. Виявлясться, дуже позитивно. Гомулка став дас, що Гомулка дедалі більше йде на ваність молодих москвичів про життя поступки Москві. Він вдається до метод «приголомшування» (мовляв, я хо-

але...»). Особливо охолодив Гомулка свосю доповіддю на останньому з'їзді («лише з Советським Союзом...»!) Говорив я з одним священиком у Познажити з СССР. На це священих відпо-З Томмі Джонсовом ми познайомили- ник. — Прочитав у газетах, написав, вів: ми різниці не бачимо; найбільцих

3YCTPIHI B CCCP

— Ну, а як зустрічали вас на совет-

_ Зустрічали ще з усенароднього повстания в на нас, мов на небувале видовище. Все ції виголошував привітальну промову... В Менську, де ми затрималися півгодини, я танцював на пероні шотляндський національний танець «Ріл».

 1 подобався ващ виступ білорусам? — Здається, так. Зокрема з цікавістю розглядали шотляндську національну ношу.

перші враження від москви

- А яке ваше перше враження від Москви, містере Джонсон?

- Через те, що я досить добре розмовляю російською мовою, в Москві мене запитували: чи мої батьки — емігранти? Ні — я шотляндець. Але в Англії багато емігрантів з СССР, особливо з України. Тоді цікавилися, як вони живуть. І заявляли: мабуть, погано, бо емігранти в Англії, мовляв, бідують. Я відповідав: неправда, ніхто в Англії не бідує. Треба сказати, нас взагалі найбільше вразила кричуща непоінформоу вільному світі. Дехто з нях уявляє

(Закінчення на 4-й сторінці)

Трудящі СССР! Сталін казав, що "жити стало краще, жити стало веселіще« Трудящі СССР: спат заявив недавно, що для того, щоб це було правдою, вам а хрущов на ввесь світ заявив недавно, що для того, щоб це було правдою, вам а Хрущов на ввесь світ замасла. Це на сороковому році будування комунізму! бракує маленького шматочка масла. Це на сорок першому році взучання комунізму! акує маленького шили дати вам масло на сорок першому році ваших мук?! Але чи здібен комунізм дати вам масло на сорок першому році ваших мук?!

3. DEJEHOLKIOT

Відкритий лист*)

голови Верховного Суду Української элочині, вчинені над майже 10 000 ССР і, головию чином, до Дениса Ха-

є різниця між т. зв. соціялістичною і пові масові могили. Здавалося, цьому весоціялістичною закопністю. Натоздаеться мені, посілаю елеменнародів і всіх часів.

До таких загальнолюдських норм законности і справедливости треба зарахувати насамперел те, що ніхто не повинен бути ув'язнений, суджений і почення, без справедливого і безстороннього суду, без доведения провини, без трупів жінок. можливости оборони, а на випадок засуджения — без мождивости впеляції. Наскільки я поінформований, совстський процесуальний і карний кодекси формально теж визнають і обороняють ці — як я їх назвав — загальнолюдські принципи справедливости.

Виходячи з цих принципів, вважаю потрібним звернути увагу органів

"] Цього відкритого листа передала на Батьківшину українська редавція "Радіо Визволення", зробинши напочатку наступну

В серпві й вересні пього року минають авалияті роковини вілтоді, як у місті Віннині році — почався один з багатьох ветниви влоченів, систематично чинених комуністичним режимом изд народом Укра-іни В мгадані місяці 1937 року, наслідком заздалегідь запланованої й пілготованої акпії, органи ГПУ-НКВД почали таємно, без ввного стау й моживостей оборони, - роз- напівмуміфікованих тіл. стрілювати сотні, в далі й тисячі громалян Україня Ці розстріля продовжувались 1938, 1939 та 1940 років і тривали аж. до 1941 меччиною в Советським Союзом.

Хоч эголом справа масових убивств україви в у Вівнеш зробелася голосною у всьому світь, советська влада і після смерти Сталіка посьогольї не вважала потрібним якнебуль высловитися з приводу викриття віннипького злочину.

Одник із свідків викриття й розкопок масовых братських жогил у Вінниці був 1943 року редактор Зенон Филимонович Пеленський. Сам він, уроженень Західньої України, був до 1939 року головним редакиський голос" у Перемишлі, тижненика ких знущань й інквізиційних тортур. Свобода" і шоденина "Новий час" у Львові. Деякі жертви були закопувані недоби-

редаво до Катерини Гванівної ЗГУР-съкої миністра юстиції Української чинів, які кольнебудь були пчинені ССР до Федора Кираловича ГЛУХА, на пацій батьківщіті. Маю на ввалі

Трапилося так, що влітку 1943 року, прокурора Української ССР.

— в червні і липні, я був свідком, як у як відповідалькі керівніки найви- місті Вінінці, и старому групієвому ших органів правосуддя в Україні, ви, саду на Підлісній вулиці, коло Літінгщих органів правосуддя в Україні, ви, саду на Падлісній вули-всі назваві, масте своїм назви-ського піляху, були викриті і розкопа-ні перші з 34-х братських могил, ці, як і з інших місць, де розкопано ці був викратии, переслідування і пока- вщерть заповнених трупами сотень порания кожний элочин, заподіяний мордованих українців. Це був тільки в терыторії України, байдуже хто й початок. Чотири з половиною місяці, понад 19 тюжнів, тривала у Вінниці ця Не будучи професійням юристом, я — страшна, відкривна робота. Кожного признаюся — не выко розрізнити, яка тижня знаходили то тут, то там щораз страхітно немає кінця.

До жовтня 1943 року з могил у саду тарне вичуття того, що можна було 5 на Підлісній вулиці вийняли 5 644 тру-назвати загальнолюдського законністю пи, в тому числі трупи 53-х жінок. і справедливістю, спільною для всіх крім того, в тій же Винниці викрито масові братські могили ще в інших міс-— у порожній частині міського пвинтаря коло лікарні імени Пірогова 1 в Міському парку культури та відпочинку. В цілому, до жовтня 1943 року карания без зформулювания обвинува- були викриті у Вінниці 87 могил, з яких вийнято 9 432 трупи, в тому числі 169

Одного дня, в половині червня, я простояв у згаданому грушевому саду дослівно від ранку до вечора і був свідком відкраття і часткового спорожнення двох з таких могил. Тримав мене на місці не тільки обов'язок журналіста. Тримав мене на місці обов'язок українця, який мав власними очима побачити, до якого звиродніння може дійти тоталітарна, не гальмована законом, позбавлена елементарного почуття справедливости, вихолощена від усякої гуманности, жадібна влади диктатура. Тримав мене на місці обов'язок бути свідком, на той випадок, що прийде час, коли можна буде про бачене свідчити.

ПРОСТИВНИЯ В ТВОХ МОЦИИ ВИТИГНЕНО близько 230-х трупів, але не всіх, бо в могилах ще залишилися до наступного дня цілі верстви напівзогнилих,

Далі говорю про те, що я бачив власними очима. Скрізь повторялася майже однакова схема. Могили були перероку, до вибуху війни між гітлерівською Ні- січно 3—5 метрів завдовжки, три метри завипиршки, 3—4 метри завглибшки. В більшості могил було по 120-140 трупів, але були й такі, які вміщали по 250—290 трупів. В більшості трупи були складені акуратно, один за одним, щоб їх більше вмістити. Трупи здебільшого були присипані хлористим вапном.

У всіх чоловіків руки були зв'язані на спині. В усіх — в потилиці 2-3 отвори пострілів з малокаліберної зброї. ром украївських газет: тишневика "Укра. На тілах багатьох в'язнів — сліди важ-

До роковин злочину у Вінниці тими і жоли ще бующи засипаними. В. ШУЛЬГА вони мали землю, пку при конаниі ков-

Частина жінок перед смертю очевидно, була піддавана, як це устійнила судово-медична скспертиза, сек-суальним тортурам. На відміну від інших жертв, ці жінки були цілком голі і з непов'язаними руками. З однієї могили вийняли трупа молодої дівчини в украшеькій вишиваній сорочні, з посивілими від жаху довгими косами. В людській мові не вистачає слів, щоб правдиво з'ясувати все це викопане стра-RITTH.

дезинфекції, в ці літні місяці довго стелився над значною частиною міста солодкаво-гидкою імпою сопух із відкритих ям.

Хто вчинив цей масовий злочин у Вінниці? Не може бути найменшого душогубами були органи ГПУ-НКВД. Систематичність, пляно-

(Закінчення на 4-й сторінці)

"Бандитизм" і свобода друкованого слова

(З газет)

У газеті «Правда» з 16. липня Дмит- вильного розуміння — «моральних за-У газеті Правда з 16. липня Дмитрій Заславський помістив статтю під сад журналіста, його «обов'язку і так далі. Ось так, не бажаючи цього з мокрим рядном накидається на вільня пресу Америки й порівноє її з молоді роки Заславський коротко з афористично ясно виклав засади комувуличного руху, врізується в натови пістичного розуміння свободи друко.

Не будемо заглиблюватися в цілість не оудемо затямолюватася в ценета пих цим урядом «правил вуличного рузуміє Заславський, а вірніше — що розумноть бого хлібодавці-комуністична партія і советський уряд — під терміном «свобода друкованого слова». Осповне в статті те, що на шпальтах преси повинні існувати певні «правила вуличного руху» і що кожний журналіст своїй праці не сміє бути «бандитом», а повинен додержувати цих правил. Такі правила, цілком зрозуміло, має визначати в советській державі її уряд, як единий і повноважний носій пра-

вудичного руху, вриметься в насови ваного слова». Отож кожний журналіст, що наважився б писати шось таке, що виходять за рамки пришесь ху: по шпальтах газет, — уже пе став би бути журналістом, а став би

А тому, боючися почути від урку такі «кваліфікації», Дмитрія Заславський, замість написати на пяпальтах тісі ж «Правди», наприклад бодай щось з приводу деяких неясностей у закон про пенсії, займається дурницями і пяше про «відсутність свободи в амери. канській пресі». А неясностей у закові про пенсії багато. Але пояснення їх м домагалися й депутати на сесії Верховного совета, не домагається роз'яснения їх і сопетська преса. Не домагасться — бо ці неясності перебувають поза «правилами вуличного руху» советської преси.

Заславський, як і кожний журналіст совстської преси, міг би запитати советський уряд і комуністичну партію про такі, затемнені в законі, важлю питання, як наприклад, питання про пеней по старості й інвалідності дест ків мільйонів тих, що відбували і відбувають ще й досі довгорічні терміня ув'язчення по таборах примусової праці. Могли 6 запитати — чи всі ті, що будували Магадани, розбудовували Воркути й Колими, копали канали и творили власними руками підмосковы моря, — оті мільйони невільників, що врятувалися від загибелі, але сталь повними інвалідами, — чи мають вові право користуватися з тих вигод пр їх дає закон про пенсії. Могли б і кусіли 6 запитати чи їм, пим нещасни ці довгі роки каторжної праці зараховуватимуть до стажу праці і заносить муть до «трудових книжок», як праця. найтяжчої категорії?

Могли б і мусіли б запитати так само й про те, чи сироти й неповнолітні. старі батьки й матері, що їхніх кормителів закатовано й замучено по льоках МВД чи заморено голодом по невільничих таборах, мають право на отримання пенсій, проголошених законом про пенсії?

Про ці важливі питання в законі не сказано ні слова. А цієї категорії старих і інвалідів у Советському Союзі можливо, найбільший відсоток. От про що мусіли б писати сьогодні Заславські і багато інших талановитих журналістів советської преси. Але вони бояться порушити правила» урядово

затвердженого «вуличного руху Що ж, вузькі, дуже вузькі вулички має советська «вільна» «демократична» преса.

Московське "загальне" роззброєння Оскільки Москва в продукуванні атомової зброї ще дуже відстає від Заходу — вона пропонує цю зброю цілком заборонити. А чисельність війська, в якому вона перевищує всі країни НАТО разом узяті, — пропонує скорочувати пропорційно до паявної кількости.

— Ці атомові швиргалки давай знищемо повністю, а мечі вкоротимо лише на половину.

Мілован ДЖІЛАС

політичної бюрократії

(УРИВКИ 3 КНИГИ «НОВА КЛЯСА»)

"Друкуйте мою книгу, не беручи до уваги того, які більш чи менш наукову основу. Учні кляса і партії, що його репрезентува- прийняли її. І що слабкішим був міснаслідки це може потягти за собою для мене особисто." ABTOP

(З листа до американського ведавия, що днями вперше видав цю книгу)

Тіте і сьогоднішнього в'язня комуні- ня т. зв. соціялістичного суспільства... стичної тюрми — це суворий суд над літбюра, голова Народньої Скупцияни до ідей демократичного соціялізму... Югославії, один із засновників Комінформу.

Джілас ризикнув у комуністичному світі говорити те, що думає. Джілас сам покинув комуністичну партію. суд Перед арештом йому пощастило

Я не збираюсь описувати всі сторови конфлікту в сучасному світі. Я і не претендую на те, що знаю інший світ, крім світу комуністичного, в якому я саме тому, що Маркс був ученим ековише для того, щоб показати в пер- софську чи ідеологічну систему. дійсність яснішою. Моєю метою було лювати його вчення, як закінчений і дати каргину комуністичного світу, а всеосяжний світогляд і вважали себе

літична думка цілого світу. Нова справжньої комуністичної партії та кляса» — твір колодинього приятеля організації революції до запроваджен-

Поступово і свідомо, мірою того, як комунізмом. Мілован Джілас най- я давав картиву і приходив до висновближчий соратник Тіта в роки пар- ків, відбитих у цій книзі, я відходив тизанської боротьби, член президії від дійсности сучасного комунізу, і мі-ЦК югославської компартії, член по- рою цього я щораз більше наближався

В претенсіях сучасного комунізму на те, що він являє собою якщо не єдину Пізніше в партійному органі Бор- й абсолютну, то в усякому разі найбаз він нещадно критикує не лише кращу науку, базовану на діялектичносталінський, а й тітівський режим. Му матеріялізмі, кристься зародок комуністичного деспотизму...

Починаючи з передумови, що лише вони знають закони, які керують су-Його два рази судив комуністичний часним суспільством, комуністи приходять до спрощеного і ненаукового виспередати у вільний світ свою останню новку, що це знання дає їм владу і працю. — Ред. «Ми ще поверпелось!» виключне право змінювати суспільство і взяти до своїх рук контроль над діяльністю суспільства. В цьому — го-

ловна помилка комуністичної системи. ...Маркс був ученим та ідеологом... Але мав щастя чи нещастя жити. Коли в номістом і соціологом, він ніколи не мае наміру створити всеосяжну філо-

ве філософувати про нього загальними відповідальними за продовження праці фразами, навіть якщо інколи узагаль- Маркса, при чому вони дивилися на Ставии дорослим, я пройшов увесь Науковий підхід поступався міспем шлях, відкритиз для комуніста Від пропаганді, і наслідком цього пропаган-

прагнення до науки і його революційне звело б до їхнього цілковитого вирод- Союз накинув цим країнам свою систе-Маркса перебували під впливом цілком ли, були занадто слабкими, щоб вирі- цевий комуністичний рух, то більше іншої ситуації і керувалися цілком ін- шити проблему швидкої індустріяліза- місцевим комуністам доводилося наслішими мотивами, коли вони перетвори- ції. В цих країнах революція стала ко- дувати навіть у зовнішній формі «старли його ідеї на догму.

вляса», що 12. серпня в одному амерахучної драбини, — від місцевих кон-рижанському видавняцтві вперше по-явилась на світ, жваво цікавиться шіональних з'їздів, і від створення лютні й універсальні принципи. У своїй досить безладній праці про «Лівизну безумовна конечність індустріялізації — досяг своїх головних цілей. Він силькомунізму», що, мабуть, є найдогматич- була спільною для всіх таких країн, ний у тих країнах, де цей розвиток нішим з його творів, Ленін розвинув як Росія, Китай і Югославія, де ста- ще не відбувся. ці принципи ще далі і відійшов від позиції Маркса, яка полягала в тому, що Маркс гадав, що в деяких країнах, наприклад, в Англії, революції можна маторські течії в німецькій та інших насильством... уникнути.

майже нічого не залицилося. На Заході ця ідея відмерла чи відмирає, в краінах Східньої Европи наслідком запровадження комуністичного режиму від іншого виходу, як взятися за зброю, діялектики і матеріялізму Карла Марк- щоб знайти вихід із свого одчайдушно- цій становище цілком інше. Ці революса залишився лише формалізм і догма- го становища. тизм; ця догма була використана для зміцнення влади, виправдання тиранії і наруги над людським сумлінням.

Теорія Маркса про щораз більше зубожіння робітничої кляси не підтвердилася в процесі розвитку в тих краінах, супроти яких він опрацював ту теорію. Однак у більшості аграрних ехідньоевропейських країн ці теорії здаються досить правильними.

В промислово розвинених країнах піднесення продукції і придбання колопіяльних джерел одержання матеріялів та нових ринків чимало змінили становище робітничої кляси. В таких эрмії та апаратом насильства. країнах революція стала безглуздою і нереальною.

Але в країнах, які ще не були індустріялізовані, особливо в Росії, станостояли перед наступною ділемою: вони жавного перевороту в лютому 1948 ро- рів сила і насильство були тільки не-

ду дедалі більше і більше видавали за або перестати брати активну участь в рух був дуже слабким, гому природно історичному процесі, перетворитися на суть і форма комунізму в цих країнах ...На ідеї Маркса впливала наукова країни, підпорядковані розвиненішим повинна була бути однаковою з советситуація його епохи, його особисте державам та їхнім монополіям, що при- ською формою комунізму. Советський бажання дати рухові робітничої кляси ження. Національний капітал, а також му, і комуністи цих країн з радісто нечною неминучістю, народ безумовно шого брата» — тоталітарны советський Книжкою Мілована Джіласа Нова найнижчого до найвищого щабля іс-пясає ию 12 герпия в отподійності, були зв'язані з певними здійснити що революцію — пролетаріят ...Ідеї Маркса, що, при всій своїй ре- потребував її, і лише одна кляса могла комунізм.

лася революція...

ських метод і страйків зміцнив рефор- жертв і була сполучена з безжалісним соціял-демократичних партіях, то в ронегайних кривавих репресій, не було та соціяльних сил і стосунків,

Інші країни Східньої Европи стосується перших трьох з цих країн. цілком розвинений і тому не міг запро-Вони фактично не пережили революції, вадити індустріялізації країни. оскільки комуністична система була досягли цієї зміни раніше. В цих кра- тання «будівництва соціялізму», їнах революція була накинена народові

рух сильно нагадував лівий і парляментсько-соціялістичний рух включно вою для дальшого розвитку в кожній вище було цілком іншим. Ці країни до совєтського вступу у війну й до дер- ділянці. Для попередніх революціоне-

Неминучість революції і швидкої ін-Якщо успіх «ризикованих» парлямент- дустріялізації вимагала величезних

В усіх попередніх революціх застосу-Від первісної ідеї марксизму тепер сійських робітників, які не могли зро- вання сили і метод насильства було бити нічого для поліпшення свого ма- наслідком, знаряддям нових, але вже теріяльного становища, не викликавши переважаючих у країні економічних

> За сучасних комуністичних революції відбуваються не тому, що в економіці з'являються нові, скажімо, соці-Польща, Чехо-Словаччина, Угорщина, ялістичні, сили, чи тому, що капіталізм Румунія та Болгарія не підпадають «перерозвинувся». Навпаки, ці революпід це правило, в усякому разі воно не ції відбувалися там, де капіталізм не був

> Якби в країні, де комуністична ревонакинена їм багнетами совстської ар- люція перемогла, створидися нові «сомії. Вони навіть не прагнули промисло- ціялістичні стосунки», то не було б вої зміни, в усякому разі комуністич- потреби в стількох запевненнях, клоними методами, бож деякі з них уже потах і зусиллях, які стосуються пи-

В попередніх революціях революційззовні і згори, багнетами чужоземної ні методи застосування сили і насильства ставали перешкодою для розвитку Чехо-Словаччина являе собою певний економіки, як тільки був повалений виняток: у цій країні комуністичний попередній режим. У комуністичній революції сила і насильство є передумоповиныі були або індустріялізуватися, ку. В інших країнах комуністичний минучим злом і засобом для досягнен-

Комунізм і масло — речі не сумістимі. Якщо є комунізм — то немає й не може бути масла! Якщо ж хочете, щоб було масло — то треба усунути геть комунізм!

Під фальшивим прапором про що ми вже давно говоримо, і що ясно усвідомлюють собі наші письмен-

реалізму

менників — які кажуть, що "твердо гіпотези. стоять на позиціях соціялістичного

на позиціях соціялістичного реалізму, літературі культ особи Сталіна з усі- фальшивий прапор. але насправді це не так. Про це свідчать дискусії, що мали місце в письменницькому середовищі перед пленумом і на його форумі. Адже зовсім CHDOCTOBVBATE твердження, які висловлювали погляд, реалізму "неправомірне", бо воно дане советським письменникам 1932 ротеорія, в рамки якої потім уже штуч- жиму. но вганялась творча практика пись-

Ті хоробрі, що мали відвагу висловити подібні "ревізіоністські" твердження, мали на увазі цілком конкрет-

26. жовтня 1932 року в пляні готу-Москві зустріч Сталіна з групою лі тераторів. Тоді Сталін назвав советських письменників "інженерами люд- або чого не сказав Нікіта Хрущов на краще, жити стало веселіше". Протягом майже двох років перед з'їздом вся советська преса, зокрема літера-

надруковано докладний звіт про IV коли в це "бажане" було штучно основних і далі непорушних сталів пленум Спідки Письменників України вгнато творчу практику письменників", ських засад, докраю шкідливих під промовистою назвою: "Ми твердо в серпні 1934 року скликано Перший згубних для літературного процес стоімо на позиціях соціялістичного з'їзд письменників. Але виявилося, що, взагалі. не зважаючи на гвалтування пись-Практика підсоветського життя нав- менницької свободи творчости, дуже Але, як кажуть, "скринька відкричила наших людей добачати щось ціл- мало літераторів "твердо стояди" на вається дуже просто": нинішні колекком протилежне під галасливими стверд- щих позиціях. Тому на бажання Ста- тивні диктатори в Кремлі є найпослі женнями комуністичної пропаганди, ліна Жданов — тлумач його гасел на довнішими сталінцями. Заперечити От хоч он взяти для прикладу відоме полі культури — ще раз виступив на сталінську спадщину є рівнозначним сталінське гасло, — розмальоване й цьому з'їзді з промовою, в якій уперто із засудженням усієї советської тотарозспіване його одописцями; маємо "пояснював" і "пропагував" ці сталін- літарної системи. І тому журнал "Віт-

розперезаного терору НКВД, — гасло сталося після того — аж досьогодні, несмачну й розраховану тільки на "жити стало краще, жити стало весе- було не чим іншим, як тільки дальшим якийсь час комедію з т. зв. "розвінліше". В ньому було стільки правди, вганянням "творчої практики пись- чуванням" і "подоланням наслідків куль-скільки є в заявах українських пись- менників" у прокрустові рамки цієї ту особи"; на сторінці 157 пером пар-

руки від літературв хотіли б, щоб во- лістичного реалізму, як сталінської шивим прапором подолання наслідків но справді так було; вони, м'яко вис- спадщини в літературному житті, ціл- культу особи, той безповоротно рве з ловлюючись фразою з ухвал цього ком логічні й виправдані. В згаданому марксизмом-ленінізмом" з'їзду, беруть "бажане за дійсне" їм, звіті про IV пленум Спілки Письменочевидно, дуже вже хочеться, щоб ук- ників України є такі слова: "Ми знає на. Так зване "розвінчування" й "пораїнські письменники твердо стояли мо, як багато шкоди завдав нашій долання наслідків культу особи"

ма його наслідками в громадському й ілеологічному житті країни." Це ж те, ники в Україні. І в цьому пляні треба було б вітати кожний виступ проти основних і далі непорушних сталінэгубних для літературного процесу

Але, як кажуть, "скринька відкричизна" (друге число) мабуть зовсім на увазі гасло, яке, ніби на глум, по- ські визначення.

стало в часи жахливого голоду та Такою є історична правда. Всє, що ненароком сказав правду про всю цю тійного звітодавця "врозумив" занад-З точки погляду здорового глузду то відважних, "Той, хто хоче зректися виступи українських письменників їх (тобто сталінських, партійних на-В даному випадку: партійні політ- проти "неправомірности" методи соція- казів для "армії мистецтв") під фаль-

Ясніше й простіше сказати не мож-

Відкритий лист

не випадково Новиченкові треба було вість і довготривалість чиненого злочи- правдою є, що щі органи дійсно почу-"ревізіоністські" ну — від 1937 до 1941 року — вказує на заздалегідь продуману соціяльну і нування правопорядку в нашій батьківщо поняття методи соціялістичного політичну акцію, характеристичну для щині — то ці органи не можуть ухиметод комуністично-советської диктатури. Існують тисячі доказів, документів, предметів, які доводять вину большеку лише як гасло, як гіпотеза, як вицького, зокрема ж сталінського ре-

В чому ж полягае сенс мого прилюдного звернення до найвищих органів правосулля в Україні?

Цим органам правосудля України повинна бути добре відомою промова Нікіти Хрущова, виголошена на ХХ з'їзді ні факти. Якщо хтось їх забув, то ми КПСС, в якій він засудив різні злочини і проступки сталінської доби. Різні злочини цієї доби вже прилюдно виквання до першого з'їзду советських риті, різні масові переслідування осудписьменників була організована в жені, різних людей реабілітовано. Одначе між визнаними злочинами режи-

Але незалежно від того, що сказав, ських душ" і визначив методу совєт- ХХ з'їзді КПСС, елементарне почуття ської літератури, яч "соціялістичний справедливости вимагає, щоб органи, реалізм". З цими сталінськими вигад- які повинні дбати про виконання права, ками сталося буквально те саме, що чесно і мужнью стали віч-на-віч з й з горезвісним гаслом "жити стало страшним злочином у Вінниці. Якщо правдою е, що Українська Советська Соціялістична Республіка є незалежною і суверенною державою; якщо УССР, і доти народ не повірить, що 30- Вінниці і через цю солідарність є самі правдою є, що органы правосуддя в турна, на всі лади повторювала й пе- Україні не є лише виконно-адміністра- справжнім генеральним прокурором, го злочину. Але це те, що народ Украреконувала кожного в геніяльності тивними органами, які механічно здійс-

вають себе покликаними дбати про палитися від порушення справи Вінниці.

Аджеж ув'язнення, страждання, засудження без явного процесу і можливости оборони, звірська страта і таємне як їм здавалося — поховання 9 432 людей не е дрібничкою, над якою можна пройти мовчанкою. Від відповідальности за Вінницю режим ніколи не заховається. Вінниця - це для мільйонів мешканців України символ утиску. зловживання, злочинности взагалі комуністичного режиму. Вінниця — це злочин такої міри, що минуть десятиріччя і сторіччя, а люди його не забудуть.

Приходжу до висновку:

України не піднімуться, щоби прилюднс визнати факт злочину у Вінниці, далі будуть твердити, що вони нічого доки ці органи не піднімуться, щоби не знають, або, що злочин у Вінниці викрити, віддати до суду і покарати це вигадка ворожої пропаганди, або дійсних злочинців, — доти народ Укра- далі будуть — як досі — промовчувати їни не повірить, що міністерство юстиції справу, то цим зайвий раз доведуть пе-УССР е дійсно міністерством юстиції, ред усією Україною і цілим світом, що тобто міністерством справедливости; доти народ не повірить, що Верховний рально і матеріяльно солідаризуються з суд УССР є дійсно Верховним судом спричинниками масового злочину у крема генеральний прокурор УССР є спричинниками і продовжувачами цьоякий викривае і переслідує коже н зло- їни повинен буде про свої т. зв. найви-

На нашій, не своїй землі...

ПЛЯКАТ

Студеятська ідальня нічни пе визначалася: висупулася по скаргах на перше місце. Трепі чистотою, пі вибором страв,
 Студенти говоризм дотечно:
 — Меню запускається в нас у серійне
вироблицтво відразу на шлий місяць.
 Обіди відрізнялися тут однією трафарстпою особливістю: супи подавалися такими
післями і рідкими, що їх можна було пичи
замість чаю, чай мав присмяк супу, а "м'яспі
биточки" називалися м'ясними без будь-яких
до того підстав.
 Нікта коїм студентів, їдальнею не піка-

На пайвиднішому місці в обіднішній залі запідуючий повісив величезняй, мистенько даміністративними справвами, профком збирав плеські ливеські і поеські і поеськи і поеськи поеськи поеськи поеськи поеськи поеськи поеськи і поеські і пое

нанже подпя воей записи були лаконічними, але суворими. В тресті їдалень запейокоїлись: ідальня

"Колективне керівництво"

о того підстав. Ніхто, крім студентів, їдальнею не піка- дено. На пайвиднішому міспі в обіднішній залі

скарт і, эвертаючись до "мудрого" завідуюїдальнею, написали: Ніякі слова Гіпповрата

Не прикриють тебе, бюрократа! В. БРОДОВ

Викладають... Професор читае студентам лекцію.

— Товар, як ви знасте, це.

 — Хіба ви не бачите, що це за то-вар!? — долітає до аудиторії інший голос. — Увесь світ обійдіть, кращого не знайдете. Не картопля, а золото!

Професор нервус. Шоб заглушити розмови про картоплю, професор уже не читае лекцію, а кричить:

— Отже, ми дійшли до висновку, що додаткова вартість сама по собі... — Сама картопля сюди не прилітае.

Ії треба викопати, доставити на перевалку, з перевалки — на базу, з бази - в магазин. От вам і додаткова вар-Так відбувається навчання в Диіпро-

петровському державному університеті. В одній залі викладають політичну економію, в іншій — картоплю для про-

I не тільки картоплю... Во овочевий магазин, розміщений поряд з кафедрою політекономії, — не єдиний в університеті. Під дахом цього ж навчального закладу значили собі притулок і магазин ткания, і комунгоспівська перукарня, і навіть... виноробний завод. Важко дасться студентам навчання.

 А нам ще важче, — бідкається голова виконкому Жовтневої райради м. Дніпропетровського Амбросієнко, Нам треба розничрити торгівлю. А за рахунок чого її розшириш...

Доведеться, мабуть, грохи потіснитися.

А ще краще було б, якби вони зовсім вибралися з свого університетського будинку.

Тоді б і з вивіскою менше мороки було б. Стер би кінцівку «ситет», а замість неї приписав літери «маг». От і вийшло 6 — «УНІВЕРМАГ»

(За советського пресого)

ня іхньої мети. Для комуністів сила і

волюція наминучо пов терору і насильства ставали непотрібвине становище. Деспотизм існував етріялізацію потрібно було багато чабула запроваджена індустріялізація.

тралізованою ідеологічно та організаційно, як комуністична партія.

умови для прийняття партій до Комінrepary:

в сучасну епоху загостреної громатому випадку, коли вона буде органіпартії. (Твори Леніна, том 31, сторін- як та партія, що здійснила революцію...

вий же період часу, як сама революція, Але оскільки комуністична революція це тільки перший прояв деспотичної і ражко сказати, скільки часу триватиме ця влада.

васильство вивишуються в культ і ста- усвідомлюють, що вони перебувають стоїть просто так: вони виявилися не- стала існувати. Кляса капіталістів та до індустріялізації. коть остаточною метою. Ті кляси і си- у конфлікті з усіма іншими клясами здатними здійснити те, в що вони самі інші кляси, відомі раніше, щоправда, риси були зв'язані з ли, що створили нове суспільство, вже та ідеологіями, і, знаючи це, вони про- фанатично вірили... венували до того, як вибухла революція, вадять боротьбу не лише проти існу-Комуністичні революції є першими ре- ючої, а й проти потенційної опозиції. явилися неточними. Ще більшою мірою совуються методи терору та насиль- рене вільне і безклясове суспільство. Якщо на Заході революції неминуче ства За попередніх революцій, особливо Бюрократичний апарат користусться решкоджали революціонерам і револю- Неминучим остаточним наслідком цих упривілейоване становище. пійним партіям завершити революцію, революцій було запровадження неза- На відміну від попередніх революцій, су. — він існував далі там і після того, як передніх революцій часто були більша обман і ілюзія. законність і більші громадські права. Як у Советському Союзі, так і в ін-"Ніяка партія не була такою цен- Про комуністичні революції цього ска- ших комуністичних країнах усе сталозати не можна.

пировими повноваженнями, який ко-користуються не вони, а бюрократія.

нецьяність у методах, виключність починається з найідеалістичнішими ідев ідеях і монополія влади в поперед- ями, які вимагають подиву гідного гев ідея революціях тривала приблизно та-розму і величезних зусиль, вона створює лише величезні і тривалі ілюзії.

Комуністична революція не може здійснити ні одного з тих ідеалів, що їх не талько влади обмеженої групи, то вважають її рушійною силою. В суті не можна сказати, що комуністи обду-

I за теорією і на практиці комуністи не те, що вони проповідували. Справа являв, що «кляса експлуататорів» пере- являла собою й об'єктивну тенденцію

Конкретні пророкування Маркса виволюціями, перед якими стояло завдан- За комунізму, довгий час після того, це можна сказати про сподівання Левя створити нове суспільство і нові со- як революція закінчилася, і далі засто- ніна, що шляхом диктатури буде ство-

вели до демократії після всякого роду за т. зв. буржуваних революцій, нада- націоналізованою і соціялізованою вла-«ужилів» та «відступів», то на Сході ре- вали великої ваги запровадженню осо- сністю, керує нею і контролює все житистих своюд відразу ж після припи- тя суспільства. Роля бюрократії в сусвести до деспотизму. На Зоході методи нення революційного терору. Самі ре- пільстві — тобго її монополія на управволюціонери вважали важливим за- ління і контроль над народнім прибутними і безглуздими, вони навіть пе- безпечити законність для громадян, ком і майном — ставить її у виключно

Але в країнах Східньої Европи було лежного судівництва. Комуністичний комуністична революція, яка провадирежим в СССР і досі, після сорока ро- лася під гаслом знищення кляс, придалі там не тільки тому, що на інду- ків влади, далекий від незалежного су- звела до абсолютної влади однієї — нодівництва. Остаточним наслідком по- вої кляси. Всі інші твердження — це

ся цілком інакше, ніж цього сподіва-Є ще одна важлива різниця між по- лися керівники партії навіть такі ви-Ледін підкреслював це під час рево- передніми революціями і сучасною ко- датні, як Ленін, Сталін, Троцький і Бу- політичний і соціяльний лад, що стояв події, коли він перераховував свої муністичною революцією. Попередні харія. Вони сподівалися, що держава на їхньому шляху. Одначе ці кляси, революції, особливо великі революції, почне швидко відмирати, що демокрабули наслідком боротьби трудящих, але тія зміцнюватиметься. Але сталося проостаточним наслідком революцій кори- тилежне. Вони сподівалися швидкого дняської війни комуністична партія стувалася інша кляса, під керівняцтвом поліпшення життєвого рівня, — але з зможе виконати свій обов'язок лише в якої (моральним, а часто й організацій- цього погляду майже не було зміни, а їнах це було інакше. Нова кляса не ним) відбувалася революція. Буржу- в країнах Східньої Европи, що потра- прийшла до влади, щоб створити свій зована наибільш централістичним спо- азія, в ім'я якої була здійснена рево- пили під комуністичний контроль, жит- власний порядок і запровадити свою собок, коли в ній пануватиме залізна люція, чималою мірою скористувалася тевий рівень навіть знизився. В усяко- владу над усім суспільством. дисципліна, що межує з дисципліною з наслідків боротьби селян. Народні му разі життєвий рівень не підвицивпійськовою, і коли її партійний центр маси брали участь і в комуністичній ся пропорційно до темпу індустріялібуде владним авторитетним органом з революції, але плодами цісї революції зації. Припускали, що різниця між мі- будь-якої партії був останньою ланкою ристусться загальным довір'ям членів Однак ця біорократія— це не що інше, працею поступово зникне; насправді в Совстському Союзі сталося проти- що навіть Сталін, майбутній творець поступово зникне; насправді в Совстському Союзі сталося проти-Навіть якщо комуністична революція ня комуністів в ізших ділянках життя точно після того, як вона привішла до ставником цієї групи революціонерівїнах — теж не здійснилися.

рили народ, що вони свідомо роблять ва совстська конституція, Сталін за- зважаючи на всі свої ілюзії, ця кляса мові. Але і він не побачив того, що це

були знищені, але створилася нова кляса, що її історія доти не знала.

Цілком зрозуміло, що ця кляса, як це було і з попередніми клясами, вірила, що запровадження її влади принесе всьому людству щастя і свободу. Різниця між цією клясою та іншими зовсім не затримувалася в реалізації ціяльного життя народу перед тим, як її ілюзійних цілей і її влада куди абсолютніша, ніж влада будь-якої іншої зформуватися тільки як організація кляси в історії, а її клясові ілюзії й упередження теж чимало більші.

Ця нова кляса — бюрократія чи, правильніще, політична бюрократія має лософії та ідеологічних поглядах. Єдвсі характеристичні риси попередніх кляс, але, крім того, є в неї і деякі нові риси. Її походження теж відрізня- кість. еться деякими особливостями, хоч у головному подібне до початку інших

Інші кляси теж досягали своєї моці і влади революційним шляхом, ницили пільства, хоч, кажучи це, він не пімайже в усіх випадках, приходили до влади після того, як у старому суспільстві створилися нові економічні форми. З новими клясами в комуністичних кра-

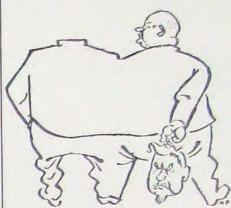
У попередні епохи прихід до влади будь-якої кляси, частини кляси чи виключно революційною діяльністю, стом і селом, між розумовою і фізичною в утворенні і розвитку цієї кляси. Але вицького типу. Ще менш випадкове те, ж ця різниця збільшилася. Припущен- лежне. Нова кляса зформувалася оста-— включно з їхніми припущеннями про влади. Її клясова свідомість повинна професіоналів. Нова правляча кляса розвиток подій у некомуністичних кра- була розвинутися раніше, ніж вона, розвинулася поступово з цього дуже кляса, одержала економічну і політич-Найбільшою ілюзією було те, що ін- ну владу, бо вона не мала корікня в Довгий час ці революціонери становили дустріялізація і колективізація в СССР житті народу. Ця кляса дивилася на її ядро. Троцький відзначав свого часу, і знищения капіталістичної власности свою ролю супроти всього світу з іде- що революціонери-професіонали дореприведуть до безклясового суспільства, ологічної точки погляду. Це не змен- волюційного періоду поклали початок 1936 року, коли була оприлюднена но- шувало її фактичних можливостей. Не майбутньому сталінському бюрократиз-

практичні lī денцією. обіцянки устрою збільшували віру в неї серед рядових представників нової кляси і сіяли ілюзії в народніх масах. Водночас вона підіймала маси на ве-личезні фізичні зусилля.

Оскільки ця нова кляса не зформувона прийшла до влади, вона могла особливого типу, це організація, що відрізнялася особливою дисципліною, базованою на спільній для її членів фіність переконань і залізна дисципліна були потрібні, щоб побороти її слаб-

Ядром нової кляси стала особлива партія — партія большевиків. Ленін мав рацію, коли казав, що його партія була винятком в історії людського сусдозрівав, що це було початком нової

Говорячи точніше, родоначальників нової кляси треба шукати не в партії большевицького типу в цілому, а в тій групі професійних революціонерів, що становили її ядро ще до того, як вона прийшла до влади. Не випадково після поразки революції 1905 року Ленін твердив, що тільки революціонерипрофесіонали — люди, які займалися могли побудувати нову партію большенової кляси, був налтиповішим предвузького прошарку революціонерів.

байдуже хто й коли такий злочин вчинив,

органы правосуддя Якби, одначе, УССР забажали твердити, що вони «ні про що не знають», що вчинення злочину у Вінниці не було доведено до їхнього відома, то, користуючися спорудами «Радіо Визволення», дозволю собі в найближчих пересиланнях подати їм до відома основні, провірені сотнями свідків, документів і предметів доведе-Доки найвищі органи правосуддя ні факти й обставини цього злочину. Якщо потім органи правосуддя УССР ці т. зв. органи правосуддя й самі моцих визначень. І коли вже "бажане" нюють волю всесоюзного центру; якщо чин, вчинений на території України, щі органи правосуддя знати.

На сороковому році будівництва московського комунізму винвилося, що без масла На сороковому році оудівниці щоб це комуністичні вожді зрозуміли, потрібно було його не можна збудувати! щоб це комуністичні вожді зрозуміли, потрібно було экна зоудувати. эж сорок років народніх страждань і глуму над людиною !

Гасла і дійсність

Під час революції большевицькі дема- дітей до будвиків сиріт, бо самі не оги сбіцили: фабрики й заводи — мають з чого жити.

А по дали? Фабраки й заводи перей-шля в моновольну власиеть капіта-ліста держава, вайбільшого внавскува-

Селяена став державним кріпаком ва колгосиній павщиві, штучням голо-пом большеники визицили 8 мільйонів кліберобів ва Україні, в Білерусі пад Волгою— виницили тільки ая те, що селяни не хотіли йти в колгосии.

що селяви не хотіля йти в колгосии. Монські пінської училища, що на Паслине й радісне дитинство"? ховати в ших людонепависняків, яви українські матері в Лонбасі, на Двіл потетровивні в Одещині піддають своїх сила — забріхана, злочинна дійспість!

Під час революції большевнькі дема-ребітивкам, вемлю — селинам, «ку ховарчиним дітим" — шесляне й ра-дісне дитин теле вищу освіту; "мар дісне дитин теле вишу освіту; "мар партійних соми, до пузіп, діти труданцах пазами прийому до пузіп, діти труданцах повинні з атестатом зрілости йти и кол-госии, іхата на шахти Допбасу чи ціда-ни Казахстану, щоб щойно через дна роки чорної праці здобути прано на доступ до пищої школи.

"Мир хатам, війна палацам"? ж йому ваятися, тому мирові, коли дик-татори сидою відринають дітей від батьків, килають їх у супоріпські й пахі-мовські пійськові училяща, щоб вимовські військові училища, щос ви-ховати в нях людоненависників, яви-чарів, яля дяльших підбоїв світуі.

1 так у всьому: великах слів велика

повернулися?.." Чому вони вст

Вас помістити оде мое відкрите запи- шим життям» за дурну голову! гания. Воно звернене до учасників московського фестивалю молоді з Канади, адже саме з Канади Гадило кілька десятків комуністично настросиях канадців українського походжения на московське збіговище З глибокою пошиною, — Сергій Боженко.

Перебуваючи закордоном, ми не раз довідуємося з газет про задишення тут, як кажуть — на Заходь, то польських спортсменів, то східньовімецьких державших діячів; між людьми, які вибрали свободу, була и наши эсмлячка українка, яка залишилася в Австралії під час Олімпійських змагань. Був би вже дуже великий список, якби я заходився отут усіх їх перераховувати.

На комуністичному збіговиську в Москві було аж понад 30 000 чужинецьких гостей, переважно молоді з різних країв Европи, Америки, Австралії, Між ними були напевно й остаточно, безназійно засліплені людці, були й такі, які лише придиплялися і після побачення з мениканцями «белокаменной» москонрької тюрки — і ногою вэке не ступлять на поріг усього, що пахне совстським I ось що мене дуже вразило: ні один, дослівно — ні один приїжджим із-за кордону з-поміж 30 000 не ному спрутові собі на погибель залишився в Москві, не захотів там

школах на Україні, той напевно пам'я-

що за кордоном живуть страции капі-

талісти і ще странийні, мижке модо-

жери. — царі та королі Не раз аж

страшно робилося: який же той король,

Ми вже досить давно на еміграції.

Тимичасом в Україні настали певні змі-

ни. Одну з таких змін, правда, тимча-

У лияні пього року приїздив до СССР

вфизиський король Мукаммед Захір

сову а подібну на анекдоту, оповімо.

Не захотіли залишитися в СССР і канадські «прочани» в червону Мекку Ані один із «нещасних», «пригнобле канадських селян чи робітник українського походження, ані один із них не вибрав собі «свободи», дарма, ще його там, у Москві, навіть «гопаком- частували. Щоправда, на українсько-советській зустрічі в Москві будо кілька «неполадків». Наприклад, на тій зустрічі майже не співали українських пісень, а все московські, узбецькі та китайські. Те ж було і з танцями... Евроазійсько-московська мішанина почувалася і в промовах... Можливо, що все це трохи розхолодило канадців украінського походження в іхній любові до лупытеля української нації.

Одне слово, ніхто з 30 000 чуживщів не залишився в Москві. І добре зробив. Во напевно за місяць-два поїхав би «добровільно» до Сибіру на «стройки», вдже в СССР влада не любить людей які люблять рівність, братерство, право

Може, той факт, що піхто таки в Москві з чужинців не залишився, — а на Заході завжди стаються такі випадки, - може, бодай це промовить до тих канадців українського походження, які й досі дають себе обплутувати черво-

Розповідає Томмі Джонсон

пропаганди: робітники страйкують, бо мають чого їсти; капіталісти навіть ві спі мріють про те, як здерти з мих пкуру; лікарні іспують лише для баатих і так далі, і тому подібне. Але в розмовах наодинці багато з молодих росіян казало: комунізм забріканий, Захід не такий, як його малює пропаганда, інакше не заглушували 5 радіопересилання з-за кордону... — Пробачте, — перебиваємо ми, — ви

гадали про угорських утікачів в Англії. Ти не доводилося вам говорити в Москві з приводу угорського аптикомунітичного повстания?

Зрозуміло, доводилося. Та ще й не раз. Я поястовав, що це була всенаоодия революція, а не фашитський дуч, як твердять комуністи. Дехто пробував по-казенному заперечувати. Але з виразу облич більшости було видно, вони мовчазно погоджуються зі

черги, бруд, дорожнеча, «давки»

тепер скажіть, чи живеться советському населенню сьогодні, на вашу думку, болай трохи лігице, ніж за часів Ста-

_ Нібито трошки літте. Але тільки трошки. Бо шофер таксі, з яким я випадково зміг розговоритися, заявив меві, що він заробляє 900 рублів, а звинайний костюм коштус 1 200 рублів. Я пообідав з однією знайомою російською дівчиною в ресторані в парку культури і відпочинку імени Горького. Заплатив за двох майже 20 рублів. В Англії ж такий обід коштував би щонайбільше п'ять рублів, тобто в чотири рази дешевше. Вразили мене й черги до ресторанів, а особливо черги за хлібом, овочами та фруктами біля маленьких магазинів на периферії столиці. В гастрономах у центрі — всього вдосталь, блиск, зразкова чистота. Натомість у периферійних магазинах всюди бруд. брак елементарної санітарії та гігієни. Ні одна англійська господиня ні за які гроці не погодилася б купувати тут хліб чи овочі ...

— А ви бували і на окраїнах, яким чином?

 Нас усюди супроводжували перекладачі. Але фестивальна карточка давала гостям право Гздити куди захочуть. Розуміючи по-російському, я не боявся «відриватися» від казенних супровідників — тож часто сам бував на периферії. І не шкодую. Я, наприклад, побачив, що в периферійних автобусах, якими їздило населення, завжди «давка», крик і лайки. У фестивальних було трошки інакше...

«У РОСІЯН... МІЦНІШІ НОГИ»

— Ну, а як з житлом? Чи не бували ви, часом, містере Джонсон, у когонебудь на квартирі?

— Так. Мене запросила до себе в гості дівчина на ймення Ніна. (Томмі дістає нотатника й називає прізвище та точну адресу. Ми кажемо: віримо, віримо.) Вона робітниця тютюнової фабрики. Уся родина — батько, мати, брат вона - працюють. Тому с в них телевізор. А от квартира складається лише з двох кімнат. Будинок на Новопіщаній вулиці, в якому живе родина Ніни, п'ятиповерховий. А от ліфту нема. Піднявшись по сходах на четвер-

Вельзишановна редакціє! Прохаю спокутувати і розплачуватися «щасли-

свободу. Навіть дурного жаль.

ся, що вислали для привітання Шаха

Московське радіо з 24. липня так і

повідомило: «В піонерському таборі,

замаяному прапорами Афганістану,

СССР і Української ССР, із привіталь-

ними гаслами вишикувалися піонери.

Від імени піонерів «Артека» афган-

ського короля вітав учень Вова Боль-

На здявування самих піонерів, всі

залишилися цілими... Король поїхав

собі додому, а піонервожатий не знав,

Піонери... вітають короля

(ЗАМІСТЬ ГУМОРЕСКИ)

Кому довелося побувати в піонерах у Місцеві прислужники так перестарали-

тас, як піонервожатий чи інприз вожак навіть піонерів. Можливо, ті й побою-

з партквитком у кишені не раз перева- валися «людожера», але все таки піш-

див «піонерські ватри» і в промовах ли з цікавістю: як же, отаке диво на

BIAROB ...

постійно втокмачував у дитячі голівки, власні оченята побачити!

С. БОЖЕНКО

Шах. Переіздив він, між іншим, і через наш Крим. За наказом із Москви як тепер характеризувати королів. — всюди його мусіли посилено вітати

начити кордони нової кляси і сказати, кто ії члени. Загалом можна тільки лежни і ліпшим економічним станови-

Але не кожным член партії с предмішанської партії в старому суспільстві був представником буржуазії.

Мірою того, як нова кляса стає сильиплою і набирає певнішого обличчя, роля партії мінасться. В самій партії створюеться ядро и основа нової кляси (на верхів'ї партії). Це ядро створюється також у державаних політичних органах. Колись жива, згуртована і сповнена ініціятиви партія зипкає. Вона перетворюється на типову олігаркію нової кляси, яка притягує до своїх лав тих, кто прагне належати до нової кляси, і придушує всіх тих, у кого є будь-які ідеали.

Спочатку партія створює клясу, але потім кляса починає рости і користусться партією лише як основою. Кляса стає щораз сильнішою, а партія слабкішою; це неминуча доля кожної ко-

Янби партія не була зацікавлена у створенні нової кляси і не мала в собі потенцианих рис, потрібних для створения нової кляси, пілка партія не могла 6 діяти так нерозважливо з мораль-

був початок нової кляси власників і могла б так довго триматися при владі, не може зміцнити свого становища і Після закінчення першої п'ятирічки своєї влади. Це не звъчить, що нова партія і но- Сталін сказав: «Якби ми не створили Дюди, які виходять з робітничої клява кляса — одне й те саме. Але партія партійного апарату, ми зазнали 6 не- си, є найвідданішими членами нової правдоподібно, навіть неможливо виз- мість «апарату» — «нова кляса», і тоді він мав би цілковиту рацію.

Соціяльне коріння нової кляси переак аристократія постала з селянського сустільства, а буржувзія — з сустільщем силою своеї адміністративної праці, ства торгівців і ремісників. Залежно гід національних особливостей можлиставляком нової вляси, точнісінько так ві вплатки, але в економічно малосьмо як не кожний ремісник чи член розвинених країнах відсталий пролегаріят являє собою той сирий матеріял, що о нього постас нова кляса.

Просування нової кляси до влади с наслідком зусиль пролегаріяту і бідвяків-селян. Вони являють собою ті маси, на які партія чи нова кляса повыші спиратися і з якими її інтереси найбільше збігаються. Та це правильне тільки доти, доки нова кляса не запровадить остаточно своеї влади і моці. Після цього нова кляса цікавиться пролетаріятом і бідниками (селянами) лише постільки, поскільки вона потребує іх для розвитку виробництва і для того, щоб тримати в покорі найаґресивніий 1 пависпокірніції соціяльні сили.

Абсолютна влада, що її нова кляса від імени трудящих запровадила над усім суспільством, — це передусім абмуніственної партії, що прившла до Пл абсолютна влада стосується спочатсолютна влада над самими трудищими. кут. зв. авантарду пролегаріяту, а потім политрюеться на весь пролегаріят. В цьому полягае наябільший обман, що його повіция провести нова клиса, але це показує тэкож, що міць та інтереси ноної та ідеологічної точки погляду і не ловістю. Есз промисловости пова клиса кратії.

кляси. Історія вчить нас, що раби зав- Але на саме прийняття потращили жди давали своїм господарям найро- тільки щасливці — керівники делега-Зумніших і найтадановитіших пред- цій. Зате десятки тисяч розважалися сказати, що до нової кляси належать бувас в продетаріяті подібно до того, рівна й екслуататорська кляса постала слухали гру оркестр, штовхалися від ставників. В даному випадку нова ке- надворі. Власне, стояли і нудьгували, з експлуатованої кляси.

> систему піддають критичній аналізі, зви- хворіла потім на грипу. А советські гачайно гадають, що головна її риса полягає в тому, що народом керує бюро- ла і розважалася. Насправді ж яблукратія, організована в окрему верству кові не було де впасти, а не те, щоб суспільства. Це загалом правильно. Однак детальніша аналіза показує, що а саме ті з них, що не зайняті безпосередиьою адміністративною працею, становлять ядро керівної бюрократії, чи, згідно з даним вище визначенням, нової кляси. Таку бюрократію можна назвати партійною чи політичною бюрократісю. Інші члени бюрократичного эпарату перебувають під контродем нен існувати в кожному соціялістичному суспільстві. В теорії можна провести розмежувальну риску між різними типами бюрократів, аде на практиці їх майже не можливо відрізняти. Це понешосться не тільки тим, що комуністична система бюрократична за природою, а й тим, що комуністам довоадміністративних функцій. Крім того, члени політичної бюрократії не можуть користуватися своїми привілезі свого столу інщим групам бюро-

буть, у росіни міцпіші, піж Чи бували ви в «Вольшком» або

«Малом» театрах, у якомунебудь кіні? - Ні в «Большом», ні в «Малом» не бував. Зате побував у маленькому кі-нотеатрі біли станції метро «Сокол», Бачив фільми «Ілля Муромець» та «Хіросімая (японського виробництва, про-— совстська!). Винів мене з паґанда рівноваги «культурницький» фільм про Лондон, що демонстрували під відкритим небом у парку культури и відпочинку ім. Горького... Лестер-скер, три мандрівні «Чарлі Чапліни», інший «Пікассо» малює на тротуарі, — і советдиктор патегично коментуе: «Больно смотреть . . .» Так, ніби весь Лондон — місто «митців-жебраків»! Мені й справді було «больно смотреть» на . . . советську тенденційність.

З ХАБАРЕМ-НА КОНЦЕРТ ДЖАЗУ

Та ще й негакт супроти брітанських гостей фестивалю, - додаемо ми. — Але перейдемо до самого фести- шого боку перекладати дослівно. Вза-Промовиста мовчанка! Гаразд. А валю. Що з художніх виступів брітанської делегації найбільше подобалося молодим москвичам?

Варкко сказати. На мою думку, найбільшим успіхом серед советської молоді користупалися наші джазові концерти. Так, один українець сказав мені, що він дав 15 рублів хабаря контролерові, щоб тільки потрапити на концерт. Потрапити на концерт справді було нелегко, бо квитки роздавалися на підприємствах Москви найкращим комсомольцям-активістам.

Ах, даруйте, скажіть спочатку, де була приміщена ваша делегація.

ФЕСТИВАЛЬ — І ДЛЯ... ЗЛОДІЇВ

Брітанська делегація жила в гостиниці «Турист».

Значить, з усіма вигодами й ком-

Та нібито з комфортом і вигодами. Але вже першого дня злодії поцупили в однієї дівчини всі її сукні.

— Чи й справді поцупили?

— На жаль, так. І це не поодинокий випадок. В мого друга вкрали музичний інструмент ГОБОЙ. Друг звернувся до міліції. Там сказали, що «цього не може бути». Але на третій день гобой принесли і запевняли, що гобой знайшла «девчонка на уліце». Виходить, АНГЛІЙЦІ такі легковажні люди, що на вулицях навіть музичні інструменти гублять. Вся ця історія закінчилася тим, що на четвертий день видали ключі до кімнат гостиниці делегатам, що там мешкали.

- Пікантна історія. Значить, на фестиваль до Москви з'їхалися і злодії та аферисти?

- Та ще стільки! Міліція не могла дати з ними ради. Мені особисто відомий випадок навіть в автобусі. Ми час питати! від часу зупинялися, обмінювалися потисками рук з населенням Москви. По- шими «націоналами», чи були зустрічі тім вирушили далі. Раптом — крик: пропав годинник. Виявляеться, хтось зняв під час гарячих «рукопожатій». Перекладач, звичайно, пояснював, що повертається додому? то людина необережно зачепила годинника пальцями.

«НУДЬГУВАЛИ ГОСТІ Й МОСКВИЧІ»

- Історії справді курйозні, - погоджусмося ми. - Але, очевидно, в Москві і під час фестивалю діється те саме, що і в буденні дні... Хочеться почути більш урочисте, святково-фестивальне. Чи були ви, містере Джонсоне, на прийнятті в Кремлі?

рі під час балю був, як і тисячі інших. естради до естради. Було холодно. Май-В тому випадку, коли комуністичну же третина легкоодягнених людей зазети писали: молодь танцювала, співатанцювати.

 Пробачте, Томмі, нашу газету читільки особлива верства бюрократії, тають і совстські можновладці на батьківпині. Вони, чого доброго, ще подумають, що вас «обробили» українські буржуазні націоналісти, жартуемо ми, — якщо ви сериозно твердитимете, що вся молодь пудьгувала. Ну, ми ще розуміємо, коли нудьтувала західня молодь, але господарі-москвичі..

Нудьгували теж, — перебивае нас нової кляси; цей апарат може бути співбесідник. — Нудьгували всі. Й ось громіздким і повільним, але він пови- чому. Коли ми вперше обмінювалися потисками рук, автографами та значками, — ми почували себе героями дня. А коли ви десятки разів потиснули сотні рук, то ви відчуваєте тільки біль у руках і вам — нудпо. Москвичі? — Вперше в свосму житті вони побачили стільки чужинців. Тут би і розговоритися вільно. Але рядові чужинецькі диться виконувати багато важливих делегати рідко бували на вулиці самі, в автобусах, на підприємствах, у колгоспах тощо, тощо - їх усюди незмінно супроводжували перекладачі. Та лын, якщо вони не кидатимуть крихот й чи багато арабів знають російську мову, а скільки молодих москвичів знають арабську?

ЯК «НЕРЕКЛАДАЮТЬ» СОВЕТСЬКІ ОФІЦІВНІ ПЕРЕКЛАДАЧІ

Ну, якщо так тісно і пудно було на розвагах, то, можлино, вільніше відбувалися зустрічі й дискусії молоді за факами, скажімо, зустріч совстської і брітанської делегації?

- Та в тім то й справа, що ледве закінчувалися кілька офіційних висту-пів, як відразу ж починався— кон-перт. 7. серпня зустрілися советська і брітанська делегації. Я був єдиною людиною серед англійців, яка знала російську мову. І що ж? Я помітив, як офіційні советські перекладачі свідомо фальшували наші виступи. Наш промовець сказав: «Ми повинні захищати англо-советську дружбу від пападів, байдуже, з якого боку вони походять,» Перекладач же переклав: «Треба захишати англо-советську дружбу від західніх капіталістів та паліїв війни, які хочуть знишити дружбу.» Опісля я запитав перекладача; «Як ви смісте так епотворювати наші промови?» На це він відповів: Ви просто не розумісте справи. З совстського боку нема нападів на нашу дружбу. Напади є лише з боку Заходу. Отже нема потреби з наталі перекладач має, мовляв, право навіть «поправляти» промовця. І в мене склалося вражения, що советські офіційні перекладачі цим «правом» користуються дуже часто. Тож і виходить, що чужинецькі гості в Москві, нібито, тільки те и робили, що критикували на чім світ стоїть свої власні уряди.

зустри з українцями и інше

— Цікава метода, хоч і давно нам знана. Під кінець ми хотіли б довідатися, чи зустрічались ви, містер Джонсон, з нашими земляками — україн-

 Зустрічався. І навіть з кількома. Зокрема познайомився з дівчиною-студенткою одного з московських інститутів. Вона з України. Батько її загинув на війні. Мати змушена важко працювати. Дівчина скаржилася, що сгипендії не вистачає їй на прожиття. (Томмі порився в кишенях. Переглядає щоденника, шукає в нотатнику адресу і показує: українське прізвище, славне українське місто. Але ми не назвемо для смгебистів ні перше, ні друге. Бож. ой як мало українських дівчат вчаться в Москві!) Познайоминся я також з інженером з Кисва. В Москві він уже 4 роки. Каже, пријхав сюди тому, що тут набагато кращі заробітки, ніж на Україні. Пощастило мені викликати на відвертість також одного партійного делегата з Кисва. В розмові наодинці він сказав, що компартія несе відповідальність за голод на Україні 1932—33 року. Але цього вже, мовляв, не повториться. То була «помилка в минулому».

 Добра «помилка» — фізичне знищення кількох мільйонів українських хліборобів! Шкода, що наш час вичерпусться. А стільки ще хотілося б роз-

Чи зустрічався містер Джонсон з інмолоді за релігійними переконаннями, чи сподобалося московське метро, мавзолей, - і взагалі з якими враженнями

Без довщої надуми англійський студент відповідає:

Говорив він з естонцем. Той сказав, що половина населення в Таліні — росіян; половину естонців депортовано на Схід. — Метро? Щиро кажучи, не сподобалося. Нагромадження мармору і скульптури, виконані без мистецького смаку, задушують пасажира. Лондонське метро — практичніше, зручніше і більше. — Релігійні зустрічі? Коли — На жаль, ні. В кремлівському двовідповіли, що нема «зайвих перекладачів», — підкреслює з гіркою іронією англійський юнак. — I це було, за його словами, найголовніше з того, в чому СССР порушив обіцянку, дану молоді вільного світу, зокрема християнській.

3 яким враженням він повертається додому? Не з порожніми руками і не з порожньою головою. О, ні. Він везе щедрі подарунки: шахи з Москви, шаль з Вірменії, скриньку з Кірова, тюбітейку з Узбекістану. Крім того, кожний учасник одержав книгу про фестиваль, книгу про СССР та різні альбоми, поштівки і дрібнички. (Між інциям, у книзі про СССР говориться — «наздоженемо випередимо США».) Скільки людей були змушені працювати (і скільки часу!) на мої подарунки?! — не то запитус, не то стверджуе Томмі Джонсон.

І заради чого? Наостанку заявляе: «Шкода, що мені не пощастило побувати на вашій батьківприні, Україні. Все ж я сподіваюся що під час наступної візити до СССР зможу відвідати і вашу Україну, про яку так багато чув ... До побачення? ≥

- До побачення! Щасливої дороги, містер Джонсон!

Ми ще повернемось!

München 50, Postschließfach 89, Germany Адреса адміністрації:

Neu-Ulm/Donau, Industriestr. 14, Germany